

سال اول نباید میزبانی علمی شود اما اساس صحیحی
گذاشته شود.

حسام الاسلام - بحالیات از خاک باید ببریم
تعمیر علمی باید بشود.

معین التجار - علم بهتر از جهل است ولی
بارندگی شد نمیشود.

رئیس - تخفیف میدهند.

معین التجار - پس دلیل صحیحی نیست.

دکتر ولی الله خان - هوما میزبانی عالمانه
مفید است مقداری زیاد آب های نعت الارض بهدر
میرود اگر از روی قوانین علمی آنها را بیرون آورند
وزمین را آبیاری کنند برآب آبیاری زیاد تر
خواهد شد بهر حال باید از تمام مکتوبات زمین
اطلاع پیدا نمود.

رئیس - مالیات صحیح حالا نمیشود گرفت
چیزی که هست چند سال است ظلم شده فریادها
زده اند باید از روی عدالت رفتار نمود.

حسام الاسلام - اینجا یک مطلبی است که
باید عرض کنم سلطنت مشروطه یعنی سلطنت عادلانه
حکومت ظالمانه نمی شود تا تصفیه مایه شود نمی
شود تمام مردم را بگیرند پندرشان را در میاورند باید
حکام هم دستور العمل داشته باشند.

حاجی سید عبدالرحمن شهنشاهی
بنده میخوام عرض بکنم در خصوص مالیات هر گاه
عشر بگیرند موافق قانون شرع و از عین محصول
بگیرند همچنانکه در بعضی دول معمول است و قلان

الشریعه و بهمان الدوله هم معاف و مسلم نباشد بوجه
مالیات از دوچندان هم میگردد و مع ذلک از ما خودی
ضمنا و فقرای زارعین و مالکین هم تخفیف خواهد
شد و تخفیفات در وقتی هم که خرج بزرگی است از
مخارج دولت باینه ویران از میان می رود و هر گاه جمع
سابق را هم بگیرند باز مالیات دوچندان و سه چندان
حاصل خواهد شد من دریانکه چه بگیرند عرض نمی
کنم ولی در باب تعدیل عرض میکنم چه فقر آدم
صحیح با معضای مجلس از وزیر مایه مأمور شده می رود
بمحل مقصود در اینجا اطلاع و تصحیح انچه من محل
و عموم رعیت چهار نفر یا زیاده از اشخاص امین اهل
شهر با می دهند که بصورت صحیح بی فرضانه تعدیل
و تقسیم در مالیات نمایند و عشر یا فقر آن را صحیحاً
تعیین کنند و در ضمن بهر وسیله که صلاح بدانند هم
رها را از تکلیف خودشان از ادای عشر یا جمع سابق
و عدم تحمل ظلم و زیاده باخبر سازند تعدیل علمی
لازم و کثیر الفایده است ولی بمدایز فرائض و اجابت
یا فرصت وقت.

رئیس - تمام قصداً بمنزل مساوات است ما
راه رسیدن مقصود را می خواهیم کدام یک را به
بینیم صحیح است از همان قرار عمل نمایم یعنی
ضعیف را باندازه استطاعت و قوی را باندازه
استطاعت بیزان شرع عشر بدهند برای آینه کسی
نمیداند بسا محتمل است پیش از مبلنی که منظور
است بیاید.

صدیق حضرت - یکی از رشته های حل
دولت عمل تذکره است که در اجم بوزارت خارجه
است و در مسئله سرحد عثمانی و کربلا که این ها
را باید از وزیر خارجه سؤال نمود باید بخواهیم و
سؤال بشود.

آقا سید محمد تقی - عریضه مقیمین

طرا بوزون را گزانت نمود که توسط حاجی محمد
اسمعیل یک هزار دویست و پنجاه تومان برای بانک
ملی فرستاده اند.

آقا سید محمد تقی - تلگرافی از درشت
سپه دار بعنوان صدارت مغایره نموده در خصوص
اغتشاش و انقلاب اهالی رشت که مردم از دحام و
جمعیت نموده این چند نفر ماندن و مخالفین که
حاجی اکبر و حاجی زین العابدین و شریفته دار باشد
از شهر باید بیرون بروند.

آقا ملا حسن و ارث - این از سوء سلوک
خود سپه دار نمیشود.

بحر العلوم - جهت این اغتشاش این شده که
سپه دار پس از ورود بر حسب امر و کلا مجلس
تحقیق در خصوص انتخاب حاجی داود و آقا محمد
نمود انتخاب حاجی داود را صحیح فهمید اما از
نام او را صحت گذاشت و این مصلحت موجب تکدر
بعضی از اهل انچه شده حاجی اکبر برادر حاجی
قوام التجار رشتی است و خاتم هم تاجر رشتی
است این دو نفر با جمعی از تجار دیگر خولهان
حاجی داود بودند و جناب شریفته دار چونکه خصوصیت
با سپه دار دارد و سپه دار انتصاب حاجی داود را
صحت گذاشته لهذا با این سه نفر اسباب عداوت
فرام آورده و قرضی مفتوش کردند هر گاه انچه
تربیب صحیحی شود از تمام طبقات آقایان و
غیره حاضر شوند این مقاصد خواهد از بین رفت
که این که رئیس وعده فرمودند چیزی مرقوم
بفرمایند که انچه های ولایتی از روی تربیب صحیحی
شود.

مذاکرات دارال شورای ملی
روز پنجشنبه ۱۵ شهر محرم الحرام ۱۳۲۵
آقا میرزا طاهر - خلاصه مذاکرات روز
سه شنبه ۱۴ ارفاقت کردند.

وثوق الدوله - دیرو کیسیون مایه منقده
شد وزیر مایه هم بودند در باب چهار کروار استقرض
دولت از بانک ملی فعلا دو کروار آنرا لازم دارند و دو
کروار دیگر را بعد از غامه و صورت مصرف این دو
کروار از این قرار است یکقره سویت و پنجاه هزار
تومان بقشون داده شود که پنجاه هزار تومان بقراقرانه
بدهند چهارده هزار تومان توپخانه و باقی با افراد
قشون و فزیره دیگر صد هزار تومان باجزای وزارت
خارج داده شود و سیصد و پنجاه هزار تومان حواله
طومانیاس از باب طلبی که از دولت دارد و صد هزار
تومان بارباب حقوق رکابی و صد هزار تومان از باب
مخارج درباری یعنی طلبی که بیوتات دارند و اینصورت
را وزیر مایه اظهار داشتند و در هر یک از این اجزا
کیسیون رای داده اند باینطور در باب قشون این
دویست و پنجاه هزار تومان با افراد قشون و صاحبان
جزه برسد نه صاحب منصبان بزرگ و امرای تومان
و مصارف و ورخانه و غیره داده شود و از باب حقوق
اجزای وزارت خارجه صد هزار تومان بهر یک از
مأمورین خارجه که قوه ندارند داده شود و هر خصوص
طلب طومانیاس هم که مطالبه می نماید باید داده شود
بشرط آنکه حوالجات دولتی را که باو داده اند به مجلس
ارائه بدهند و از باب حقوق رکابی صورت
اشخاصیکه میگیرند به مجلس بدهند و در باب بیوتات
رای داده نشد تا وقتی که صورت آن را به مجلس
بدهند و حال در مجلس هم مذاکره شود هر کسی
هر رانی دارد بگوید.

آقا میرزا محمود - پریروز قرار بود

وزیر مایه صورت جزه را بدهند تا درست واضح بشود.
وثوق الدوله - چرا دادماند.

صدیق حضرت - در باب صد هزار تومان
از باب حقوق گفته شد بفرستهای جزه بدهد باید
اعلان کنند که این پول بقرا برسد
آقا میرزا ابوالحسن خان - در مجلس قرار
نشد مذاکره شد امروز هر کس هر چه رای دارد
بدهد.

وثوق الدوله - این را پورت کیسیون
است حال هر کس رانی دارد بدهند.

میرزا محمود - جناب مشار الملک فرمودند
این صورت را تقصیرا داده اند.

مشار الملک - بنده عرض کردم که صورت
بعضی از آنها تقصیرا داده شده حالا هم عرض
می کنم.

وثوق الدوله - صورت بعضی از بیوتات را تقصیرا
داده اند که قریب بتحقیق است.

خیاط یاشی - از بیات سال گذشته است
که میخوانند بدهند یا مال مدهالسه.

وثوق الدوله - باز خوب است صورت خواننده
شود و یکی یکی رای گرفته شود در باب ده بیست
و پنجاه هزار تومان قشون که سابقا صد هزار تومان
آن داده شده و باقی را بموجب صورت جزه که
خواننده شد مجلس تصویب میکنند یا خیر.

آقا میرزا ابوالحسن خان - دادن
موجب قشون لازم است بجهت اینکه قشون شوکت
و قوت دولت است ولی باید چنانچه در کیسیون گفته شد
طوری بدهند که مجلس مطمئن شود که با حاد و افراد قشون
و صاحب منصبان جزه نرسد نه اینکه به صاحب منصبان
کل و امرای تومان داده شود و انتمک نیست بگوید
نمیدم بجهت این که قشون هم از بیوتات و اولاد پادشاه است.

وثوق الدوله - گفته شد که به آحاد و
افراد که استحقاق دارند داده شود.

دکتر ولی الله خان - اگر مجلس بخواهد
یک تربیتی بدهد و منظم بکنند که بواسطه آن ترتیب
یک پول حیث و مهل نشود غیر ممکن است ولی
حتی المقدور مجلس از جانب خودش یک نظری که
اطمینان دارد معین نماید که باستحضار او این پول
داده شود باشخاصیکه ادای آنها در دفتر ثبت
است و بیش از این نمی تواند مراقبت نماید چرا که
فوج در سایر جاها هزار نفر زیادتر است ولی اینجا
هشتم نفری و دویست نفری هم هست پس طوری نباشد
که شخص خارجی را لباس سر بازی پوشانده پول بگیرند
و بیش از این ممکن نیست مراقبت شود بلکه مقداری
هم باید مسامحه نمود.

شیخ ابراهیم - سوارهای خسته پنج ماه
است در اینجا هستند و ابدا چیزی بانها داده نشده
لطف و اسباب فروخته گذارن کرده اند.

حاجی شیخ حسن - ممکن است اعلان بشود
هر کدام حقوقشان نرسیده اطلاع بدهند.

آقا میرزا محمود خوالساری - وز
لشکر اطمینان بدهند خودشان اقدام نمایند.

دکتر ولی الله خان - فکر کنید پول با
داده شود

آقا میرزا ابوالحسن خان - ما حاضر هستیم
آنها ما را مطمئن نمایند که آن پول با حاد افراد
قشون رسید چه طور اطمینان بمانند.

آقا میرزا محمود - پریروز قرار بود

آقا میرزا محمود - پریروز قرار بود

حکومت و رعیت را غنیمت دانسته بهر سمت رو کرده تا راج و غارت و از طرق و صغارید و دهات سلب امنیت میکنند و از جانب حکومت دمی نمی بینند بلکه بسا حکام خود این اسباب را می چینهند و حکمتا حکام و مأمورین ایشان از اینجانب موجب کافی ندارند از آن شاید جریمه و غارت نیتوانند بساید زود این امور را اصلاح کرد بلی بعد از آن اشتغال بامر مایه اهمیت است بعد از اینکه خلائق دانستند در شکایات و عرایض کجا رجوع کنند و این مجلس مجلس رشوری است نه معاکه مجلس فراغتی پیدا کرده امر مایه را مرتب دارند و بعد از آن امر عسکریه را اما مجالس و اداره بلدیه که تقدیم شده یا بعداً باسوا امر عدلیه مؤخر گردیده مجالس بلدیه یک سال هم تأخیر شود هیچ ندارد اول مردم بدانند که عمارت و کوچچه دارند بعد از آن جاروب کرده و آب آورده و روشن کنند ممکن است یک سال دیگر هم گل و لای راه روند و مریضانرا بطور سابق منالجه نمایند نیکبوم لازم نیست ولیکن اهم مقدم است و الا هزاران چیزها لازم است و احتیاج داریم اما از بابت مایه که محل مذکور است اعتقاد بنده این است که تبدیل بطور میزری علمی ضرورت است فعلا که امکان داریم مرتب کنیم و از پای تخت هم شروع شود و بتدریج همه ولایات میزری شود و تا میزری تمام نشده مالیات از هیچ جا بعنوان جدید گرفته نشود و عنوان میزری هم این است میخواستیم با میزری صحیح خراج و زکوة شرعی معین و بدون جور بگیریم و نمونه هم ضروری است یعنی میزری در هر حال بلا اشکال باید بشود بلی ملاحظه اینکه مثلا میزری جدید یا با سابق تفاوت دارد و چه تفاوت دارد بشود و لکن عمل و اجرا نسبت بیلاومه یکدومه اگر چه بعد از دو سال یا سه سال باشد و در این بین تا حالیکه میزری جدید تمام شود باعتقاد بنده عشر و زکوة گرفتن بهترین امورات و فواید زیاد دارد اول این مجلس با اتفاق دولت و ملت متعنه است برای اجرا اعمال بطور شریعت مقدسه باید بشریعت ظاهره اقدام کرد و بمسوم خلائق و اهالی ایران و خارجه خاطر نشان کرد که ما اقدام بعمل قواین شریعت میکنیم و بنای زکوة که شد ابدأ اعدای عذر ندارند و تمام خلق یکیک دیگر ترغیب خواهند کرد و هر کس استنکاف کند و یا نخواهد بدزد و یا کم دهد همه ملامت میکنند و خیانت اگر شود واضح مینمایند و کسانیکه از تقدس و دیانت دفتر مالیات را بدست نمیگرفتند و حرف آنها را نمیکفتند از خود آنها مباشرین اخذ میشوند و مردم علیحده مالیات و علیحده زکوة نمیدهند یا خود را مشغول الذمه بزکوة نمیدانند و بعد از آنکه دیدند زکوة و خراج ایشان بلشکر اسلام و آنها تیکه برای حفظ نظم و عدل میان اسلامیان خدمت میکنند رسید و بآنها تیکه مملکت را محافظت مینمایند و امریکه مصالح اسلام در آنست صرف میشود و فی سبیل الله خرج میگردد و غیر این عنوان بر ایشان تحمیل نمیشود با کمال رغبت و درستی ادا کرده مقابل آنها هم از طلق مالشان بتنازین خیره خواهند داد و رعیت و ارباب و قوی و ضعیف مساوی خواهند شد و این تیولات موقوف شود و خالصه جات که مجهول المالک است تمام منافع اربابی ببلاده زکوة بطور تعقیب بصرف دولت و مصالح اسلام صرف میشود دیگر این اشخاصیکه باین وسیله مال دولت را خورده و رعیت را با مال کرده

حاجی سید نصر الله - دولت پیش رفت کار خودش را خواست امارای ملت بهیچوجه روشنائی حاصل نشده

احسن الدوله - بنده چند روز است ملاحظه می کنم دولتبان کمال مجله را در کارهای راجع بقصدشان دارند ولی ملت بیچاره هیچ اطمینان و امنیت ندارد و هیچ روشنائی نیست تمام ولایات منشوش طرق و شوارع نا امن آخر دولت هم باید کاری بکنند یا نه ؟

بهر العلوم - آخر امام آنچه که اینجا هستیم و کاری کنیم خدمت ملت است بلی آنچه که جناب احسن الدوله گفتند قدری ولایات برهم خوردگی دارد انشاء الله آنها اصلاح میشود.

در اینموقع ورقه قرمه منتشر شد برای اخذ بجهت میزری علمی که از یک جا شروع شود و با کثرت آرا تصویب و قبول شد آقا شیخ ابراهیم زنجانی را یغذایل را قرائت کرد.

لا یحیه جناب آقا شیخ ابراهیم زنجانی
بسم الله تعالی والصلوة علی رسول الله وآله
باید هر کسی عقیده خود را در اصلاح امور اظهار دارد و عقیده بنده آنست که فعلا اهم و الزم از تمام امور ترتیب عدلیه و تعدید حدود حکام و محکومین و بیان تکالیف مجالس محلیه است که این امر را بلا تعطیل و بدون آنکه محبت دیگر اگر چه مایه باشد تا این تمام نشده مذاکره شود خیلی لازم است که هر چه زودتر این عمل بانام رسیده نشر بیلاذ شود زیرا در تأخیر آن خیلی موجب هست من جمله چهارم عرض میکنم اول آنکه البته حکام متصدشان سلوک بنحوی سابق و اجراء استبداد خواهد بود و عموم خلق متفقاً معتقد عازم بر اینکه قبول جور نمایند در این تضالف مقصد حکام از اهالی استبداد خواه از ذلیل بعضی امراء عالم نما معاضد خود خواسته اگر فایق آیند بدون ملاحظه حق و باطل و با تقصیر و بی تقصیر بهر کس دستشان برسد مضعل میکنند و ناله و شکایات مردم بلند میشود و از مجلس مایوس میگردند علی الانحال برای عرض شکایات شخصی مجلس رسیدگی کند یا حکام و مآذنین آنها اجراء مقصود نمی توانند متواتراً بدولت علیه شکایات خواهند کرد و مردمان درست و بزرگان عدل طلب را اشرار و اوباش خواهند نامید و القاء بنضاض میان دولت و ملت که کمال اتعاده دارند و باید داشته باشند خواهند نمود.

۲ اینکه تمام امور و مطالب و معاذات خلق ملتوی مانده و مردم بتک آمده و در انتظارند که قانون عدل اسلام بموقع اجراء گذارده شده شاید نفس راحتی کشیده باشغال لازمه حیوة پردازند اگر بیشتر از این تأخیر شود هرج و مرج پیش آمده بسا بعضی اقویاء مجلس عدالت را اسلحه اجرا مقاصد شخصی خود کردند و هر کس از اقویا بکنند آنچه میتوانند.

عیب سوم آنکه بدون اجراء عدل نحا کم تکلیف خود را خواهد داشت و نه مجالس میدانند مقدار دخالت ایشان چیست و نه رعایا میدانند چه باید بکنند عید نزدیک بهار میرسد بی ترتیب این امر تحصیل مایه معوق و مقاصد عظیمه بروز خواهد کرد.

عیب چهارم آنکه اشرار از قبیل توپچی و سرباز و قطاع الطریق و خواندنی ایلات که خودشان را سلطان مستقل میدانند این فترت و ز هطن امور

و توفیق الدوله - رأی این است دولت چهار کرور قرض میکند نهصد هزار تومان خرج لازم دارد داده شود دو کرور و یکصد هزار تومان باقی میماند مصارف لازم دارد مجلس تصویب کرد بدهند والا بقرض بدهند.

سیدالحکما - حالا که محتاج الیه دولت همین نهصد هزار تومان است چرا علاوه قرض میکند تزیل بدهند.

رئیس - دولت مقروض است لازم دارد ولی حالانی توانیم بجهت بجاها رسیده کی نمانیم اگر مخارج دو کرور و یکصد هزار تومان را بانامایانند بتصویب مجلس می دهیم و الا بقرضهای سنگین تر می دهیم.

آقا سید حسن ققی زاده - این رأی زیادی است بجهت اینکه برای شرایط هر یک رأی دیگر لازم است.

رئیس - بجهت استقرار چهار کرور از بانک ملی همانطور که جناب توفیق الدوله گفتند تا موصلی که باقی را بجهت رأی گرفتن ضرر ندارد.

آقا سید حسن ققی زاده - باید شرایط معلوم شود یکدومه رأی گرفته شود.

و توفیق الدوله - هیچ رأی لازم نیست یا برای نهصد هزار تومان لازم است ؟

رئیس - رأی را برای چهار کرور میخواستیم منتهی شرط هم نوشته شده مابین دولت و بانک آقای ققی زاده گفتگوش در آن خصوص است اعتقاد من بر این است این رأی گرفته شود.

(در این موقع قرمه کشیده شد با کثرت آراء استقرار دولت را ببلایع چهار کرور از بانک ملی تصویب نمودند.)

و توفیق الدوله - مطلب دیگر که لازم است باید اخذ رأی شود این است شاید ما بتوانیم دو کرور یا سه کرور از خرج کسر کرده و بر جمع بیافزاییم همه میدانند که همه ساله پنج کرور کسر داریم و علاوه قرض هارا هم باید بدیم و مخارج دیگر هم داریم باین قدر کسر کردن از خرج قناعت نکند بلکه میزری بکنیم و جناب وزیر عالی هم پاینده هم رأی هستند تا میزری جدید نشود میشود اصلاح این کارها را سکرد و ترتیب میزری هم همان است که در مجلس مذاکره شد علمی باشد علاوه اطلاع دادن از منافع و تعدد نفوس و غیره و جناب وزیر عالی خیلی تأکید داشته و می گفتند دهیئت این میزری اجزایش حاضر است حتی مهندس فرنگی هم هست عجاله از یک جا شروع شوند مثل ورامین.

وکیل الرعایا - این گفتگوشد همه تصویب کردند.

رئیس - صحیح است ولی باید رأی گرفته شود.

و توفیق الدوله - رأی این طور داده شود بعد از قبولی میزری که چه طور میشود نوشته شود.

معین التجار - از بابت میزری همه رأی می دهند که علمی باشد اما اینکه عشر بیستم عشر گرفته شود لازمی معلوم است یا زودی میزری ؟

و توفیق الدوله - وزیر مال دستور العملی که بوسیله اینها را خواهند نوشت.

و توفیق الدوله - رأی این است دولت چهار کرور قرض میکند نهصد هزار تومان خرج لازم دارد داده شود دو کرور و یکصد هزار تومان باقی میماند مصارف لازم دارد مجلس تصویب کرد بدهند والا بقرض بدهند.

سیدالحکما - حالا که محتاج الیه دولت همین نهصد هزار تومان است چرا علاوه قرض میکند تزیل بدهند.

رئیس - دولت مقروض است لازم دارد ولی حالانی توانیم بجهت بجاها رسیده کی نمانیم اگر مخارج دو کرور و یکصد هزار تومان را بانامایانند بتصویب مجلس می دهیم و الا بقرضهای سنگین تر می دهیم.

آقا سید حسن ققی زاده - این رأی زیادی است بجهت اینکه برای شرایط هر یک رأی دیگر لازم است.

رئیس - بجهت استقرار چهار کرور از بانک ملی همانطور که جناب توفیق الدوله گفتند تا موصلی که باقی را بجهت رأی گرفتن ضرر ندارد.

آقا سید حسن ققی زاده - باید شرایط معلوم شود یکدومه رأی گرفته شود.

و توفیق الدوله - هیچ رأی لازم نیست یا برای نهصد هزار تومان لازم است ؟

رئیس - رأی را برای چهار کرور میخواستیم منتهی شرط هم نوشته شده مابین دولت و بانک آقای ققی زاده گفتگوش در آن خصوص است اعتقاد من بر این است این رأی گرفته شود.

(در این موقع قرمه کشیده شد با کثرت آراء استقرار دولت را ببلایع چهار کرور از بانک ملی تصویب نمودند.)

و توفیق الدوله - مطلب دیگر که لازم است باید اخذ رأی شود این است شاید ما بتوانیم دو کرور یا سه کرور از خرج کسر کرده و بر جمع بیافزاییم همه میدانند که همه ساله پنج کرور کسر داریم و علاوه قرض هارا هم باید بدیم و مخارج دیگر هم داریم باین قدر کسر کردن از خرج قناعت نکند بلکه میزری بکنیم و جناب وزیر عالی هم پاینده هم رأی هستند تا میزری جدید نشود میشود اصلاح این کارها را سکرد و ترتیب میزری هم همان است که در مجلس مذاکره شد علمی باشد علاوه اطلاع دادن از منافع و تعدد نفوس و غیره و جناب وزیر عالی خیلی تأکید داشته و می گفتند دهیئت این میزری اجزایش حاضر است حتی مهندس فرنگی هم هست عجاله از یک جا شروع شوند مثل ورامین.

وکیل الرعایا - این گفتگوشد همه تصویب کردند.

رئیس - صحیح است ولی باید رأی گرفته شود.

و توفیق الدوله - رأی این طور داده شود بعد از قبولی میزری که چه طور میشود نوشته شود.

معین التجار - از بابت میزری همه رأی می دهند که علمی باشد اما اینکه عشر بیستم عشر گرفته شود لازمی معلوم است یا زودی میزری ؟

و توفیق الدوله - وزیر مال دستور العملی که بوسیله اینها را خواهند نوشت.

حاجی شیخ علی - باید صورت آریاب حقوق را بجزه بدهند.

حاجی محمد اسمعیل - در این باب صحبت شده در کیسیون ولی نمیشود تجویز کرد بجهت اینکه مستند اشخاصیکه پانصد تومان بگیرند حالشان پریشان تر از ده تومان بگیرند است همانطور تو مان شماری بگیرند منتهی احتمال می رود چند نفری متحول باشند و اینهم ممکن نیست وقت خود او را باید در بودجه ملاحظه کنید بدون جهت موجب می رود بزنند.

حاجی سید نصر الله - اطینان و صورت جزه بدهند دیگر عرضی نداریم.

و توفیق الدوله - فقره پنجم صد هزار تومان مخارج درباری از بابت بیوات باید داده شود وزیر مایه میگفتند مبلغ کلی از حسابهای آنها باقی است شاید این وجهی را که بدیم به ربع طلبشان در کیسیون قبول نکرده اند گفتند صورت حساب و مصادیق را بیاورند آنوقت داده شود.

حاجی شیخ علی - در هر حال رأی کیسیون صحیح نیست.

آقا سید حسن ققی زاده - در باب حقوق و کماهی دو ملاحظه باید بشود یکی اینکه بولایات هم داده شود و یکی دیگر اینکه از اینجا تومان بالاتر را ندهند این ملاحظه را بکنند و آنوقت تمام وجه را بشیر مستحق میدهند.

آقا میرزا فضلعلی - در روز در کیسیون شرط شد وزیر مایه آن تسطهای باقی مانده را صورت بگیرند بهمان نسبت که اینجا داده شود بصایر ولایات هم بدهند.

حاجی سید نصر الله - اینکه گفتند ارباب حقوق کلی باشد باز در محصور خواهیم افتاد.

آقا میرزا فضلعلی - این حقوق از صندوق است یا غیر صندوق اگر از صندوق است دیگر جای این حرف نیست آنها تیکه کلی دارند از تیولات و جاهای دیگر گرفته اند.

آقا سید حسن ققی زاده - با بطور کارهای عمومی و قانون عمومی اعتقاد شخصی من است بجهت باید قانون گذاشت.

حاجی محمد اسمعیل - پس باید حقوقات را از حالا هم بزنند.

آقا سید حسن ققی زاده - نعمتین را بدهند.

آقا سید محمود خوالساری - تومان شماری بدهند بمضاطم خواهد شد آنکه سه هزار تومان دارد سید تومان میرد آنکه ده تومان دارد یک تومان.

آقا میرزا ابوالحسن خان - مسئله هست بنظر صحیح می آید میگویند ممکن است یکی از بابت فهرست و قبض سه تسط یا بوقط گرفته باشد یکی هیچ نگرفته بنای تومان شماری شد آنکه بوقط سه تسط گرفته تومانی بکفران میزد بعضی هلم که هیچ نگرفته اند تومانی بکفران میبرند در اینصورت مساوات عمل نخواهد آمد.

رئیس - هر کس قبض یا فهرست خود دست دارد آنچه که گرفته در پشت فهرست و قبض نوشته اند و آنکس هم که نگرفته معلوم است در اینصورت ممکن است قرضی هم بظهور آید اما احتمال داده شود

آقا سید حسن ققی زاده - اسم وزیر لشکر را بریدید مطالب با قانون و کنتی تو سیون رفتار کرده اید یکی از دو تارا باید اسم برید و مایکی از این دو تارا خواست می شود باشد.

اسدالله مهرزا - حالام نقض قانون نشده آنها وزیر لشکر را مسئول مجلس قرار دادند.

حسام الاسلام - وزیر جنگ کسی است که تمام لشکر در اطاعت او هستند.

صدیق حضرت - پس وزیر لشکر هم همین طور است نمی گذارید کاری پیش برود در سربیک کلمه این همه با بحث میکنند.

حاجی شیخ علی - هر کس این پول را می گیرد ما او را مسئول میدانیم.

مخبر الملك - از مطلب دور افتادید باید پول داد هر کس مسئول است او پول بگیرد.

حاجی محمد اسمعیل - بموجب قانون هشت وزیر داشتیم آنها هم خوردند.

مخبر الملك - هر کس آنروز آمد مسئول شد او وزیر مسئول است.

آقا سید حسن ققی زاده - این همان است که آنروز ما قبول نکردیم و گفتند شما کار بسیار روز راه نداشته باشید ما گفتیم غیر از هشت وزیر نیاید باشد حال وزیر لشکر داریم که هیچ وزیر جنگ کدام است این نمیشود یک کدام باید باشد.

رئیس - این نزاع لفظی است همه جا یکطور نیست در فرانسه کسی که رئیس قشون است متصدی حساب هم هست اما در آلمان این طور نیست چرا یک جا را می گیرند و باقی را بیکفایرند آنکسی که متصدی حساب است مسئول پارلمان است ولی پارلمان باید با دسطه توضیحات بخواند.

حاجی محمد اسمعیل - ما هم میگوئیم با فرمانده کاری نداریم مجلس با کسی طرف است که حساب با او است اسم وزیر برداشته شود ما چه حرف داریم بیسار بگویند دیگر وزیر نیاید.

و توفیق الدوله - این تمام است در فقره دوم از بابت صد هزار تومان که با جزاه وزارت خارجه باید داده شود بودجه سفراء خارجه پیش از این است دو صد هزار تومان و کسری است عجاله صد هزار تومان قانع شده اند.

حاجی محمد اسمعیل - حق دارند لازم است وزیر امور خارجه هر چه بنویسد قبول داریم خودش و اعمال و امعالتش تمام صحیح است.

حاجی شیخ علی - همانطور بشرط اطمینان.

و توفیق الدوله - فقره سیم در باب سید و پنجاه هزار تومان طلب طومانیان است که حواله داده اند.

حاجی محمد اسمعیل آقا - چون او را خرج کرده اند همانطور که قرار داده بود صورت جزه او را بدهند البته باید داده شود.

حاجی سید نصر الله - غیر از دیدن صورت جزه دیگر هیچ علاجی نیست.

آقا میرزا ابوالحسن خان - یک فائده دیگر هم دارد هر چه زودتر بدهند تزیل او منفعت ملت است.

و توفیق الدوله - فقره چهارم در باب صد هزار تومان که باسم حقوق رکابی می میدهند مال اسماله

نکنند و اگر کسی بگوید تغییر اخذ مالیات از قدیم بطور عشر مشکل است جواب میگوئیم راهحالی برای آن هست که آسان است و اگر بخواهد در لایحه دیگر عرض میشود و اما در باب استقراض از بانک ملی البته هر چه زودتر عرض را باید داد بعد از دفت در شرایط از طرفین و تصویب مجلس محترم و لازم دانستن قرض و اطلاع از صحت معارف و لکن باید توضیح شود از وقتی که دولت علیه این چهار کرور را شروع کرده قرض میخواند تا آخر سال مدنی است چه عاید دولت شده از بقایای مالیات و گمرکات و سایر منافع دخل و از مساعدات که از باب آئینه اخذ شده و بعد البته باید صرف آن وجه قرض در مصارف آن بنظر امانتیه از جانب مجلس باشد که بلز مثل سابق رؤساء خود نخورده و لشکر را بتمدی و تنکدی و فزونی و اندازند آه! اطلاع یافته ام یکصد سوار از خمسه بعنوان کشیکخانه پنجماهست اقامه دارند و در ظرف پنجماه بهر یک نفر با بیش سیزده تومان داده اند سرتیب از جیب خود انعام کرده سرهنگ مقروض گردیده لعاف و لباس و چاقوی جیب فروخته و در میان بهناسب می خوانند و چنان مضطر شده اند که اسبی که از لاغری میبرد برای قسمت گوشت آن که بمغز نده توی سر یکدیگر میزنند آه پس این دخل دولت چه شده خدا اصلاح فرماید (بنده ضعیف ابراهیم زنجانی)

مذاکرات دارالشورای ملی روز شنبه ۱۷ شهر محرم الحرام ۱۳۳۰

آقای سید محمد تقی - خلاصه مذاکرات روز پنجشنبه پانزدهم را فرانت کرد و گفت چند روز قبل نظام نامه مجلس سنا در مجلس قرائت شد و موسده آن را با آقایان دادند که ملاحظه نموده ایرادی دارند بکنند حالا باید قرائت شود.

آقای میرزا فضلعلی - مجلس سنا بعد از آنکه خود مجلس شورای ملی متعقد شد و ادرا قبول کرد باید باشد در بودن آن حرفی ندارم دیگر آن حرفی دارند خود دانند ولی ما هنوز لا مجلس ملی خودمان نتیجه نگرفتیم این آقای حجة الاسلام آقای آقا میرزا سید محمد صریحاً فرمودند هنوز احدی از وزرا و حکام دست از کارهای سابق خودشان برنداشته اند اگر بگوئیم ما هم عرض کرده ایم که فلان کار را اینطور کرده اند مجلس نظارت داشته باشد از خود مجلس چند نفری برخاسته چنانچه روزنامه مجلس شاهد است معارضه کرده اند که حق مجلس این مطالب نیست این صحیح است وقتیکه ادارات درست خود و وزراء مسئولیت خود را قبول نمایند و مجلس وقتی با امور اجرایی اعتباری نمیکند که قوانین تمام شده باشد اما تا وقتیکه قوانین تمام نشده همان مذاکره فقط باشد فایده ندارد ملت چنین مجلس را نمیخواهد تمام شدن قوانین یکسال طول خواهد کشید لایحه نوشته اند اورا داده اند بکفتره منظر السلطان که معاسب کل گمرک است آقای وزیر مالیه مسئولیت قبول کرده اند اینچنین معاسب راجز و وزارت خارجه چرا برده اند و علاوه وزارت خارجه تربیتی داشته هر کس داخل کار بوده اورا مأموریت میدادند حال يك دمه کسی را بسفارت میفرستند ملت را هم میرسد اعتراض نماید بجهت اینکه برای حفظ حدود ملت میروند و مادامیکه حساب گمرک معلوم نشده چطور میروند فقره دیگر با کمال اقتضار از اعضاء مجلس توضیح این مطلب را میخواهم با اصول قوانین مشروطه دنیا در هیچ مملکت نباید سانسور و نظاری برای انتظارات معین نمایند دولت ایران با آنچه دستخطها هنوز مشروطه نیست چرا

دارای وزارت انتظامات است و برای اثبات این مدعا سنده در دست است .
شیخ ابراهیم - همه میدانند وقتی که معز السلطان معاون شده چیزی نماندست حال ما حاضریم صد هزار تومان بدهیم غیر از آن چیزهایی که تلف کرده باقی را در هر جا هست مال ملت است بدهد.
احسن الدوله - همچو بنظر میآید که این مأموریت معز السلطان بفرز حمایت مسووز اثر دیگر ندارد و لاورس هم از آن طرف رفت کلید تمام حسابها ایوبد گفتمیم باشد بجهت اینکه اداگر حمت داشته باشد بدون کیسیون هم رسیدگی بحساب ممکن است حالا که اینها رفتند مسیونوز خواهند گفت من وزیر بودم طرف حساب آنها بودند.
رئیس - معلوم نیست معز السلطان رفته باشد.
آقای میرزا فضلعلی - بعد از رسیدن بیابریس محقق میشود یانه .

حاجی محمد اسمعیل - در آن لایحه که ما استدعا کردیم معز لاورس بماند در تبریز و اینچاهم ضبط شود و جواب آن هم بهم منظور که استدعا کرده بودیم لاورس بماند قبول شده بود و از این استدعا مجلس يك منظوری داشت و آن این بود اگر اختلاف حساب پیدا شود میتوان کاری کرد حال اگر لاورس نوکر دولت بود چرابی اذن رفت .

آقای میرزا محمود حوالساری - بمقیده بنده اگر ملت استدعا میکردش ماه دیگر هم نمیرفت
احسن الدوله - مواجش را از گمرک تبریز گرفته و کرایه منزل و غیره راهم حواله گرفته است
حاجی محمد اسمعیل - صحیح است مقصود اینست بدانیم کسی گفته است برود اگر دولت اجازه داده با آن دستخط سابق مخالف است اگر اجازه نداده چرا بدون اذن رفته است ؟

حاجی سید ابراهیم - باید از دولت خواست.
حاجی محمد اسمعیل - دولت اگر امتناه باین کار داشت چهار روز قبل دستخط دادند چرا رفت البته بی اجازه دولت نرفته چگونه نوکر میتواند بی اجازه برود .
آقای سید محمد تقی - وزیر مالیه تشریف دارند از ایشان توضیحات و کشف این مطالب را بخواهید
رئیس - در مسئله مأموریت معز السلطان باید تحقیق کرد و در باب لاورس هم جناب وزیر مالیه بهتر میدانند .

وزیر مالیه - در باب لاورس آن روز هم گفتگو شد گفتم خبر ندارم ولی معلوم شد رفته است بی اجازه دولت .

احسن الدوله - از تلگراف خانه بخواهید با اطلاع گیرند .
رئیس - توفیق لوردا خواسته برای اینکه او از معاسبات مطلع است توضیحات بدهد و باینجهت خواهش توفیق او شد .
آقای سید عبدالله - برای اینکه از (نوز) حساب بخواهند اونگوید با ایوبد .

حاجی محمد اسمعیل - هزار ملاسطه دیگر بود و معالعی ملاحظه کرده بودند و از دولت استدعا کردند و همین طور هم جواب آمد که قبول شد حال میخواهیم بدانیم که با اجازه دولت رفته آن دستخط چیست اگر بی اجازه رفته کاروانسرا نپوده بیاوند و بروند .

دکتروالی آله خان - اینها بکه ذکر شد صحیح است يك مطلب هم است و آن اینست که هر کس لا مرملی اطلاع دلد آن را باید بان کار وادارند و هر کس از يك شعبه با اطلاع است و حال معز السلطان را بیابریس جهت سفارت میفرستند باید اخلاعات کامل داشته باشد زیرا که بجهت حفظ حقوق و حدود هم وطنان میروند و کسبکه ابدأ داخل در اینسکار نبوده چه طور میشود اطمینان حاصل کرد و چگونه میتواند حفظ حقوق و حدود نماید .

حاجی محمد اسمعیل - مثلی است معروف بازی چشم بندی امروز که باید دولتین با هم اتفاق نموده کاری از پیش بردارند همان بازی چشم بندی شده بیا میگویند چشم و گوش خود را ببندید هیچ نگویید اگر حرف زده شد میگویند بی کفایت هستند و نمیتوانند کاری نمایند اگر حرف خنیم حکایت دخل است و رشوه مردم را هم معطل کرده اند ملت هم منتظر است که چند نفر نشده برای آنها کار خواهند کرد و با منظور ابدأ کاری پیش نخواهد رفت .

آقای سید حسن تقی زاده - من میگویم برای این ترتیبات که تشکیل و وزارتخانهها داده شده بایستد باید بیستیم هر کاری راجع بکدام وزیر بمسئول است یکی از مواد قانون اساسی این است فرمان یا دستخطی صادر میشود بهر وزیری که راجع است باید امضا کنند و مسئول او است و این رشته زیادتر از هشت وزیر ندارد دستخط صادر شد لاورس در تبریز بماند باید تقشیش بکنیم این دستخط راجع بکدام وزیر است بعد از آنکه معلوم کردیم باید تحقیق نمایم همان شب که دستخط صادر شد شب (۲۷) ذی الحجه لاورس در تبریز بوده یانه مسئله معز السلطان هم راجع میشود باجزاء ادارات حال بیستیم حق مداخله داریم یانه بنا بر قاعده کلی و از روی انصاف حق داریم نظارت نمایم که اشخاص بی کفایت را رشوه گرفته بکار مأمور نمایند و اینکه عرض میکنم راجع بجناب وزیر مالیه است بیش کش ساق حساب میکنیم یا بیش قسط جدید الاختراع سیزده هزار تومان معز السلطان هزار تومان حاکم کاشان چهل هزار تومان رکن الدوله مداخل سال آئینه تلگرافخانه ده هزار تومان حاکم سواد کوه آیا اینها گرفته شده بیا نیک دادند و مصرفش تصدیق مجلس خواهد شد یانه ؟

آقای میرزا محمود حوالساری - بکفتره دیگر مال قوام الملك شیرازی .

آقای سید حسن تقی زاده - صحیح است شصت هزار تومان گرفته اند و میگویند هفده هزار تومان هم حکومت جدید ملازندان داده است گویا برای بودجه سال آئینه چیزی باقی نمانده باشد .

وزیر مالیه - آن مبلغه ارا بگوئید .
آقای سید حسن تقی زاده - سیزده هزار تومان معز السلطان .

وزیر مالیه - این رشوه است .
آقای سید حسن تقی زاده - چهل هزار تومان رکن الدوله .

وزیر مالیه - این را نمیدانم ولی قراردادیم تفاوت عمل تمام جمع شود الزام هم گرفته شده از يك تومان علاوه گرفتند بجزایز برسند برای حاکم و پیشکار هم موجب معین کرده ام .
آقای سید حسن تقی زاده - بفرمائید نکرده اند .

وزیر مالیه - احتمال میروند از بابت پیش دست تفاوت عمل است .